

Lietuvos mokslininkų sąjunga 2016-2018

2018 m. lapkričio 21d. XV suvažiavime, įvykusiame Lietuvos mokslų akademijoje (Vilnius, Gedimino per. 3) LMS taryba, kuri buvo išrinkta 2016 m. gegužės 21 d., atsiskaitė už šį laikotarpį.

1. 2016 m. gegužės 21 d. Mykolo Romerio universitete įvykusiame XIV suvažiavime buvo išrinkta nauja LMS taryba. Pirmininku išrinktas prof. dr. Jonas Jasaitis. Į tarybą išrinkti VU, VGTU, Gamtos tyrimų centro, Fizinių ir technologijos mokslų centru, Aleksandro Stulginskio universiteto ir kitų mokslo ir studijų institutų mokslininkai. LMS tarybos vicepirmininkais išrinkti prof.(HP) dr. Alvydas Baležentis, doc. Dr. Andrius Puksas (MRU) ir dr. Milena Medineckienė (Lietuvos jaunųjų mokslininkų sąjunga).

2. 2016 m. įvyko 6 LMS tarybos posėdžiai. Aptarta sąjungos veikla, situacija aukštojo universitetinio mokslo sektoriuje. Surengta išvyka į Seinų-Punsko kraštą. Aplankyta punskiečio inž. Petro Lukoševičiaus įkurta simbolinė prūsų-jotvingių gyvenvietė, Lietuvos Respublikos konsulas Seinuose, Punsko bažnyčia ir kt. Įvyko susitikimai su šiame krašte gyvenančiais lietuviais.

3. Lietuvos mokslininkų sąjungos tarybos atstovai susitiko su LR Seimo pirmininku, prof. dr. Viktoru Pranckiečiu ir aptarė Parlamento ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimo perspektyvas. Įvyko susitikimas su Seimo Švietimo ir mokslo komiteto pirmininku kad. Eugenijumi Jovaiša. Dalyvauta keliuose šio komiteto posėdžiuose. Įvyko 4 susitikimai su Švietimo ir mokslo viceministru doc. dr. Giedriumi Viliūnu. Tačiau dalykiškas dialogas su ministerijos vadovybe nezsimezgė. Ministerija laikėsi nuomonės, kad universitetų „optimizacijos“ planas atitinka XVII Vyriausybės programą ir turi būti besąlygiškai vykdomas.

Lietuvos mokslų akademijoje, padedant Mokslininkų rūmams, 2017 m. vasario 7 d. įvyko diskusija apie aukštojo mokslo pertvarką – LRV parengtą universitetų tinklo optimizacijos planą. Pasisakė ekspertai: prof. Almantas Samalavičius, VDU prof., Auštojo mokslo tarybos narys Algis Krupavičius, vienas iš LMS kūrėjų, ilgametis VGTU rektorius Edmundas Zavadskas, Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Klaipėdos universitetų atstovai. Planas buvo rengiamas, eliminavus akademinės bendruomenės atstovus ir jų organizacijas. Pertvarkos grupę sudarė verslo atstovai, tarp kurių ypač aktyviai reiškėsi Lietuvos pramonininkų konfederacijos prezidentas Robertas Dargis, netrukus tapęs net dviejų aukštųjų mokyklų (Lietuvos muzikos ir teatro akademijos ir Kauno Technologijos universiteto) tarybų nariu, nors Lietuvos įstatymai tokios galimybės nenumato.

Vyriausybės sudaryta grupė ėmė rengti planą, pagal kurį iš 14 valstybinių universitetų liktų 5; trys Vilniuje ir du Kaune. Turėjo nelikti Šiaulių ir Klaipėdos universitetų, Aleksandro Stulginskio ir Sporto universitetų, Mykolo Romerio universiteto Vilniuje ir kt. Vadinamosios „reformos“ rengėjai orientavosi į tai, kad Lietuvos gyventojų, taigi ir studentų sparčiai mažėja, tikintis, kad tokios tendencijos yra nebesustabdomos. Tai sukėlė visuotinius akademinės protestus.

Įkurti 4 nauji LMS skyriai: „Kita Lietuva“, „Sveika Lietuva“, „Laisvieji“ ir MRU. Į LMS atėjo naujų narių. Energingiausiai veikia „Kita Lietuva“. Prie LMS prisidėjo naujas skyrius „MOKAS“.

2017 m. kovo 30 d. LR Seime surengta konferencija „Lietuvos mokslo ir studijų sistemos pažangos kryptys. Dalyvavo VDU, ASU, LSU ir kitų universitetų rektoriai. Konferencija transliuota internetu, todėl ji pasiekė keliolikos tūkstančių auditoriją ir apėmė visus universitetus bei mokslo centrus.

LMS 2017 m. birželio 15 d. kartu su Lietuvos aukštųjų mokyklų profesinių sąjungų susivienijimu organizavo protesto akciją prieš, ignoruojant akademinę bendruomenę rengiamą aukštojo mokslo reformą. Protesto dalyviai – apie du šimtus Lietuvos universitetų atstovų susitiko su LR Seimo pirmininku, prof. dr. Viktoru Pranckiečiu, Švietimo ir mokslo komiteto pirmininku

2017 m. įvyko 8 LMS tarybos posėdžiai. LMS kartu su kitomis organizacijomis dalyvavo, LR Seime organizuojant konferenciją apie žmogaus teisių padėtį Lietuvos aukštojo mokslo sistemoje.

Suvažiavime aptartas „Mokslo Lietuvos“ laikraščio ir internetinės svetainės turinys. Laikraščio vyriausiuoju redaktoriumi nuo 2014 m. rugsėjo (nuo tų metų 16-ojo numerio) dirba prof. dr. Jonas Jasaitis. Atnaujinta ir išplėsta laikraščio redakcinė kolegija. Laikraštis leidžiamas du kartus per mėnesį – 22 numeriai per metus (rugpjūčio mėnesį – redakcijos atostogos). Per pastarąjį laikotarpį išaugo skaitytojų ratas. Nuo 2017 metų laikraštis leidžiamas ir platinamas ne tik spausdintu, bet ir PDF formatu. Tai leido ryškiai padidinti skaitytojų skaičių iki daugiau kaip 5 tūkst. Laikraštis elektronine forma pasiekia visus universitetus ir mokslo centrus. Internetinė svetainė, kurią administruoja LMS tarybos narys Valentas Daniūnas, atnaujinama kasdien. Jos lankomumas kai kuriomis dienomis viršija 200 skaitytojų.

2018 m. įvyko keturi įkurtos LMS ir **Laikinosios Lietuvos Respublikos Seimo ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimo grupės** posėdžiai. Pirmą kartą Lietuvoje susikūrė neformali institucija, leidžianti tiesiogiai plėtoti dialogą tarp Parlamento ir akademinės bendruomenės. Laikinosios grupės pirmininku tapo jos organizatorius, Seimo narys Lauras Stacevičius.

Išklausius LMS tarybos ir Finansų priežiūros komisijos ataskaitas, atsakymus į klausimus ir diskusijas atviru balsavimu išrinkta nauja LMS Taryba, kuria sudaro 25 nariai:

1. Jonas Jasaitis
2. Valentas Daniūnas
3. Bronislovas Kaulakys
4. Valentinas Baltrūnas
5. Andrius Puksas
6. Jadvyga Regina Kerienė
7. Vygintas Gontis
8. Emilis Urba
9. Milena Medineckienė
10. Artūras Poviliūnas
11. Albinas Bagdonas
12. Arūnas Svitojus
13. Zita Migonienė
14. Dovilė Kurpytė
15. Sonata Juciūtė
16. Salomėja Lukaitė
17. Dalius Serafinas
18. Alvydas Baležentis
19. Vaclovas Tričys
20. Pranas Baltrėnas
21. Juozas Padgurskas
22. Vaida Šeirienė
23. Gražvydas Paliulis
24. Darius Viržonis
25. Aušra Kynienė

Į Finansų priežiūros komisiją išrinkti šie LMS nariai: Valentas Daniūnas, Vaclovas Tričys ir Zita Gelūnaitė.

Į LMS pirmininkus pasiūlyti su kandidatai. LMA taryba pasiūlė prof. dr. Jono Jasaičio, o dr. Andrius Puksas – dr. Milenos Medineckienės kandidatūras. Jadvyga Regina Kerienė pakvietė dalyvius siūlyti kandidatus ir pranešė, kad senoji LMS Taryba pasiūlė prof. dr. Jono Jasaičio kandidatūrą. Balsavimo rezultatai: už Joną Jasaitį – 27 balsai, už Mileną Medineckienę – 14 balsų.

Remiantis balsavimo rezultatais LMS pirmininku naujam dviejų metų kadencijos laikotarpiui išrinktas prof. dr. Jonas Jasaitis. LMS sekretoriumi perrinktas Emilis Urba.

2018 m. gruodžio 10 d. įvykusiame pirmajame posėdyje Pirmajame LMS tarybos posėdyje apžvelgta Pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumo rengimo eiga. Paaiškėjo, kad nors PLB

ir LR Seimas priėmė rezoliuciją 2019 metais organizuoti simpoziumą (paskutinis įvyko Vilniuje ir Kaune 2011 m. vasarą, bet to po Lietuva jau beveik 10 metų žlugdo išėivijos lietuvių iniciatyvą rengti tokius simpoziumus), Vyriausybė į Pasaulio lietuvių metų – 2019 – renginių planą jo neįtraukė ir finansavimo tam neskyrė.

Naujoji LMS taryba kreipėsi į LRS Seimą ir Vyriausybę bei į LR Prezidentę dėl susidariusios kritinės situacijos Švietimo ir mokslo ministerijoje. Mokytojų streikas, kurio sudėtine dalimi tapo protestai pačios ministerijos patalpose, atskleidė, kad dabartinė ministerijos vadovybė nesugeba vykdyti jai pavestų funkcijų. Lietuvos mokslininkų sąjunga viešai išreiškė pritarimą mokytojų protestams. Tiesa, keli tarybos nariai siūlė nesikišti, „nepolitikuoti“ ir net išsakė paramą tuometinei ŠM ministrei Jurgitai Petrauskienei. Tačiau taryba absoliučia narių dauguma parėmė mokytojų streiką ir pasisakė už aktyvios pozicijos reiškimą. Taryba pritarė dr. Loretos Tauginienės kandidatūrai į Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus pareigas ir pasiūlė Seimo nario doc. dr. Stasio Tumėno kandidatūrą į Švietimo ir mokslo ministro pareigas. Gauti atsakymai iš Seimo ir VRV rodo, kad ši kandidatūra buvo svarstoma.

Reaguodama į visuomenės protestus ir gautą VTEK atsakymą dėl supainiotų viešųjų ir privačių interesų, LR Premjeras atstatydino Švietimo ir mokslo ministrę J. Petrauskienę. Netrukus šios pareigos patikėtos buvusiam MRU rektoriui. Doc. dr. Algirdui Monkevičiui.

Tęsdama visuomenės pritarimo nesulaukusį aukštųjų mokyklų „optimizacijos planą“, Vyriausybė ryžosi reorganizuoti (faktiškai likviduoti) šiuos valstybinius universitetus:

- Šiaulių universitetas, faktiškai sužlugdžius jo veiklą (iš 12 tūkst. studentų 2018 m. pabaigoje jame liko mažiau kaip 2 tūkst.), prijungiamas prie Vilniaus universiteto;

- Lietuvos edukologijos universitetas uždaromas. Jo likučiai tapo Kaune veikiančio VDU edukologijos akademija;

- Aleksandro Stulginskio universitetas prijungiamas prie VDU ir nuo 2019 m. sausio 1 d. tapo VDU Žemės ūkio akademija;

- MRU prijungiamas prie VGTU.

Lietuvos mokslininkų sąjunga pareikalavo atkurti pilnavertį valdžios ir akademinės bendruomenės dialogą. LMS įsijungė į švietimo darbuotojus vienijantį asociacijų sambūrį, kurio nariais iki 2018 m. pabaigos jau tapo 39 asociacijų atstovai. LMS reikalauja atkurti pedagogams skirtą spaudą, kuri leistų plėtoti visuomenės diskusijas ir išvengti akivaizdžių klaidų, kai Vyriausybė arba Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toks dabar yra šios ministerijos pavadinimas) imasi permainų, kurios su akademinė bendruomene, mokinių tėvais, NVO ir kt., nebuvo aptartos. Kaip rodo pastarųjų metų praktika, tokios permainos dažniausiai nepasiteisina.

LMS siekia atkurti akademinės bendruomenės galimybę dalyvauti, rengiant valstybės strategiją, rengiant esmines valstybės ūkio ir kultūros plėtros programas, nustatant plėtros prioritetus, o ypač modernizuojant mokslo ir studijų sistemą. Būtina sustabdyti valdžios institucijų orientaciją į „mažėjančią Lietuvą“ ir imtis realių veiksmų, padedančių kelti gyvenimo kokybę bei sugrąžinti bent dalį išvykusių per du pastaruosius dešimtmečius. Būtina atsisakyti programų, faktiškai siejamų su valdančiosios daugumos kadencija ir pereiti prie nuoseklus ilgalaikio ekonomikos ir kultūros plėtros planavimo, socialinės atskirties mažinimo, piliečių gerovės kėlimo. Mokslo ir studijų sistema turi būti nuosekliai orientuojama į valstybės ūkio stiprinimą, jo technologinę ir socialinę pažangą, kuri ne tik sustabdytų Lietuvos išsivaikščiojimą, bet ir padarytų Lietuvą patrauklia mūsų ir mūsų vaikų bei vaikaičių kartoms.

Parengė prof. dr. Jonas Jasaitis